

MUSIQANI BOLA PSIXOLOGIYASIGA TA'SIRI
DURDONA MIRSOLIYEVA

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining
Farg'ona mintaqaviy filiali

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7131761>

Annotatsiy: Ushbu maqolada musiqani bola psixologiyasiga qanday ta'sir etishi yoritib berildi. Musiqa til ko'nikmalarini egallash, eshitish va hissiyotlarni rivojlantirish va hatto intellektual va hissiy rivojlanish kabi jihatlarda muhim ahamiyatga egaligiga ahamiyat berildi.

Kalit so'zlar: Musiqiy ta'lim, madaniyat, ma'naviyat, shaxsiyat, ijtimoiy ong, o'quvchi, intellektual rivojlanish, hissiyot.

Bolaning shaxsiyatini shakllantirishning asosiy vazifasi - bolaning har tomonlama va uyg'un rivojlanishi. Bu vazifani musiqiy ta'lim bajaradi. N.K. Krupskaya san'atning bola shaxsini tarbiyalashdagi ahamiyatini shunday ta'riflaydi: "Biz san'at orqali bolaning fikr va his-tuyg'ularini yanada anglashi, aniqroq fikrlashi va chuqurroq his etishiga yordam berishimiz kerak..." Shularga asoslanib, pedagogika. qoidalari, musiqiy ta'lim va rivojlanish kontseptsiyasini belgilaydi. Bolaning shaxsiyatini shakllantirishning asosiy vazifasi - bolaning har tomonlama va uyg'un rivojlanishi . Bu vazifani musiqiy ta'lim bajaradi. N.K. Krupskaya san'atning bola shaxsini tarbiyalashdagi ahamiyatini shunday ta'riflaydi: "Biz san'at orqali bolaning fikr va his-tuyg'ularini yanada anglashi, aniqroq fikrlashi va chuqurroq his etishiga yordam berishimiz kerak..." Shularga asoslanib, pedagogika. qoidalari, musiqiy ta'lim va rivojlanish kontseptsiyasini belgilaydi.

Bolaga musiqiy ta'lim - bu musiqa san'atining ta'siri, qiziqishlari, ehtiyojlari, musiqaga estetik munosabatini shakllantirish orqali bolaning shaxsini maqsadli shakllantirish. Boladagi musiqiy rivojlanish - faol musiqiy faoliyat jarayonida bolaning shaxsiyatini shakllantirish natijasidir.

Ko'pgina olimlar va o'qituvchilarning fikricha, musiqiy ritm hissi ta'lim va rivojlanishga mos kelmaydi (L.A.Brenboim, K.Sishor, N.A.Vetlugina va boshqalar). Musiqiy ta'lim, bolaning shaxsiyatini shakllantirish vazifalari bola shaxsini har tomonlama va barkamol tarbiyalashning umumiy maqsadiga bo'ysunadi va musiqa san'atining o'ziga xosligi va maktabgacha yoshdagi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda quriladi .

1. Musiqaga muhabbatni tarbiyalash. Bu muammo bolaning eshitilgan musiqiy asarning mazmunini yanada keskin his qilish va tushunishga yordam beradigan retseptivlikni, musiqa qulog'ini rivojlantirish orqali hal qilinadi.

2. Bolalarning musiqiy tajribalarini umumlashtiring. ularni turli musiqiy asarlar bilan tanishtirish.

3. Bolalarni musiqiy tushunchalar elementlari bilan tanishtirish, musiqiy faoliyatning barcha turlarida eng oddiy amaliy ko'nikmalarni, musiqiy asarlarni ijro etishning samimiyligini o'rgatish.

4. Hissiy sezgirlikni rivojlantiring. Sensor qobiliyatlar, ritm hissi, qo'shiq ovozi va harakatlarning ifodaliligini shakllantiradi.

5. Qabul qilingan musiqa haqidagi taassurotlar va g'oyalar asosida musiqiy didning paydo bo'lishi va dastlabki namoyon bo'lishini targ'ib qilish, birinchi navbatda vizual, keyin esa musiqiy asarga baholovchi munosabatni shakllantirish.

6. Bolalar uchun mavjud bo'lgan musiqiy faoliyatning barcha turlarida ijodiy faollikni rivojlantirish: o'yinlarda va dumaloq raqslarda xarakterli tasvirlarni uzatish, o'rganilgan raqs harakatlaridan foydalanish, kichik qo'shiqlar, qo'shiqlar, tashabbuskorlik va o'rganilgan materialni kundalik hayotda qo'llash istagi. hayot, musiqa chalish. Qo'shiq ayt va raqsga tush. Bola shaxsini estetik-axloqiy shakllantirish va shakllantirishda musiqiy tarbiya muhim ahamiyatga ega. Musiqa orqali bolalar madaniy hayotga qo'shiladilar, muhim ijtimoiy voqealar bilan tanishadilar. Musiqani idrok etish jarayonida bolalarning bilimga qiziqishi, estetik didi rivojlanadi, dunyoqarashi kengayadi. Musiqa asboblarida chalgan bolalar odatda boshqalarga qaraganda ko'proq savodli bo'ladi. Musiqa xayoliy fikrlashni ham, fazoviy tasvirni ham, kundalik mashaqqatli mehnat odatini ham beradi. To'rt yoshdan boshlab bolalar bilan shug'ullanishni boshlashga arziydi. Muntazam musiqa darslari xotirani yaxshilaydi va bolalarning aqliy rivojlanishini rag'batlantiradi, deydi kanadalik olimlar. Ular musiqa darslari va diqqatni jamlash qobiliyati o'rtasidagi bog'liqlik mavjudligining birinchi dalillarini olishga muvaffaq bo'lishdi. Biroq, bolalarni cholg'u asboblarini chalishni o'rgatishning dastlabki bosqichi olib keladigan barcha noqulayliklarga qaramay, ota-onalarning oldingi avlodlari o'z farzandlariga musiqiy ta'lim berishga harakat qilishdi. Musiqa darslari nafaqat bolalarning tinimsiz mehnati va irodali sa'y-harakatlarini, balki ota-onalarning cheksiz sabr-toqatini ham talab qilganligi sababli, ulardan bir nechtasi professional bo'lishdi, lekin baribir hammaga yoki deyarli hammaga o'rgatishdi va buni zarur deb bilishdi.

Ma'lumki, musiqiy qobiliyat insonning boshqa ko'plab qobiliyatlaridan oldin namoyon bo'ladi. Musiqiylikning ikkita asosiy ko'rsatkichi, hissiy sezgirlik va musiqaga quloq, bola hayotining birinchi oylarida paydo bo'ladi. Chaqaloq quvnoq yoki sokin musiqaga hissiy jihatdan javob berishga qodir. U diqqatini jamlaydi, tinchlanadi, agar u ningni ovozini eshitsa. Quvnoq, raqsga tushgan kuy eshitilsa, uning yuz ifodasi o'zgaradi, harakat bilan jonlanadi.

Musiqiy va estetik tarbiyaning uyg'unligiga faqat maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mavjud bo'lgan musiqiy faoliyatning barcha turlari, o'sib borayotgan shaxsning barcha ijodiy imkoniyatlaridan foydalanilgandagina erishiladi. Musiqa san'atining o'zi, uning xususiyatlari o'qituvchiga bir qator aniq vazifalarni hal qilish zarurligini keltirib chiqaradi:

1. Musiqaga muhabbat va qiziqishni tarbiyalash. Faqat hissiy sezgirlik va qabul qilish qobiliyatining rivojlanishi musiqaning tarbiyaviy ta'siridan keng foydalanish imkonini beradi.

2. Bolalarni turli musiqiy asarlar va foydalaniladigan ifoda vositalari bilan aniq tashkil etilgan tizimda tanishtirish orqali taassurotlarini boyitish.

3. Bolalarni musiqa idrokini va qo'shiq aytish, ritm, bolalar cholg'u asboblarda chalish sohasidagi eng oddiy ijro mahoratini shakllantiradigan turli xil musiqiy faoliyat turlari bilan tanishtirish. Musiqiy savodxonlikning boshlang'ich elementlari bilan tanishtirish. Bularning barchasi ularga ongli, tabiiy, ifodali harakat qilish imkonini beradi.

4. Bolalarning umumiy musiqiy qobiliyatini (sezgi qobiliyatlari, baland eshitish, ritm hissi) rivojlantirish, qo'shiq ovozi va harakatlarning ifodaliligini shakllantirish. Agar bu yoshda bolani faol amaliy faoliyatga o'rgatish va jalb qilish bo'lsa, unda uning barcha qobiliyatlari shakllanadi va rivojlanadi.

5. Musiqiy didning dastlabki rivojlanishiga yordam berish. Musiqa haqidagi olingan taassurot va g'oyalar asosida ijro etilayotgan asarga avval tanlab, so'ngra baholovchi munosabat namoyon bo'ladi.

6. Musiqaga ijodiy munosabatni rivojlantirish, ayniqsa bolalar uchun ochiq bo'lgan musiqiy o'yinlar va dumaloq raqslardagi tasvirlarni uzatish, tanish raqs harakatlarining yangi kombinatsiyalaridan foydalanish, qo'shiqlarni improvizatsiya qilish. Bu mustaqillikni, tashabbuskorlikni, o'rganilgan repertuardan kundalik hayotda foydalanish istagini aniqlashga yordam beradi, asboblarda musiqa chalish, qo'shiq aytish, raqsga tushish. Albatta, bunday ko'rinishlar o'rta va kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ko'proq xosdir.

Xulosa qilib aytganda, musiqiy rivojlanish bolalarning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini unutmazlik kerak. Bolaning tafakkuri yaxshilanadi, hissiy sohasi boyib boradi, musiqani boshdan kechirish va his qilish qobiliyati umuman go'zallikka bo'lgan muhabbatni, hayotda sezgirlikni tarbiyalashga yordam beradi. Aqliy operatsiyalar, til, xotira ham rivojlanmoqda. Shu sababli, bolani musiqiy rivojlantirish, biz barkamol shaxsni shakllantirishga hissa qo'shamiz. Jamiyat ma'naviy qadriyatlarini, jumladan, musiqa madaniyatini asrab-avaylash va kelajak avlodlarga yetkazishdan manfaatdor. Farzandlar

madaniy meros haqidagi bilimlar orqali kamol topishlari, shunday tarbiyalashlari kerakki, ular kelajakda uni ko'paytira oladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Aliev Y.B. Bolalarni musiqiy tarbiyalash usuli (bolalar bog'chasidan boshlang'ich maktabgacha). - Voronej; NPO MODEK, 1998 yil.
2. Vetlugina N.A., Keneman A.V. Bolalar bog'chasida musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - M.: Ta'lim, 1983 yil.
3. Gogoberidze A. G., Derkunskeya V.A. Maktabgacha yoshdagi bolalarni musiqiy tarbiyalash nazariyasi va usullari: darslik. stud uchun qo'llanma. yuqoriroq. o'rganish. muassasalar. - M.: Akademiya, 2005 yil.
4. Zimina A.N. Yosh bolalarni musiqiy tarbiyalash va rivojlantirish asoslari. - M.: Vldos, 2000 yil
1. Praslova G.A. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - SPb.: Bolalik matbuoti, 2005 yil.
2. O.P. Radinova va boshqa maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy ta'limi. - M.: Akademiya, 1998 yil.
1. <https://moscsp.ru>
2. <https://minikar.ru/>